

Antonina Domańska z Kremerów (wrzesień 1853 w Kamieńcu Podolskim - 24 stycznia 1917 w Krakowie)

*Ta pani pisarka z Kamieńca Podolskiego,
znana z tego, że nie cenila Wyspiańskiego,
nieśmiertelna Radczyni,
bo los psikusy czyni,
w "Weselu" okaz zadufania krakowskiego.*

(ebs)

Antonina Domańska z Kremerów - polska pisarka, była bratanicą historyka sztuki Józefa Kremera i architekta Karola Romana Kremera oraz ciotką poety Lucjana Rydla, była pierwowzorem postaci Radczyni z "Wesela" Wyspiańskiego.

Urodziła się we wrześniu 1853 w Kamieńcu Podolskim. Dziadek Antoniny Józef Kremer był krawcem. Przyjechał do Krakowa z Opawy. Jego rodzina miała czesko-niemieckie korzenie, ale po przybyciu do Krakowa szybko się spolonizowała. Ojciec Aleksander Kremer ukończył Gimnazjum św. Anny, a w 1836 roku studia medyczne na UJ (z przerwą na udział w powstaniu listopadowym). Po praktykach w Berlinie nostryfikował dyplom w Moskwie (1841) i pracował jako lekarz szkolny w gimnazjum oraz prowadził prywatną praktykę w Kamieńcu Podolskim.

Ożenił się z Modestą Płońską (1815-1889), mieli dwie córki: Marię i Antoninę. Z powodu represji po powstaniu 1863 rodzina Kremerów jako "obcokrajowcy" musiała opuścić Kamieniec.

W 1865 roku zamieszkali w Krakowie. Antonina uczyła się w prywatnej pensji pani Kamińskiej. Po ukończeniu szkoły w 1874, w wieku dwadzieściu jeden lat, wyszła za mąż za Stanisława Domańskiego, lekarza, późniejszego neurologa, profesora UJ. Zajmowała się domem oraz pięciorgiem dzieci, z których dwoje wcześniej zmarło. Początkowo mieszkali w kamienicy Domańskich przy ulicy Szczepańskiej 8. W 1896 zamieszkali w Rudawie w domu z wieżyczką (obecna ulica Antoniny Domańskiej).

Zmarła 24 stycznia 1917 roku z powodu gruźlicy w Krakowie, pogrzeb odbył się 26 stycznia (została pochowana na cmentarzu Rakowickim w Krakowie w grobowcu rodziny Domańskich (kw. VII, rząd północny, miejsce 6).

Działalność literacką rozpoczęła od pisania opowiadań opartych na obserwacji własnych dzieci. Zadebiutowała na łamach "Wieczorów Rodzinnych" w 1890 roku opowiadaniem "Moje dzieci" (pod pseudonimem A.DO.). Na początku XX wieku dużą popularność zyskała jako autorka powieści i opowiadań historycznych dla dzieci.

Najbardziej znane to "Historia żółtej cizemki" (1913; na jej podstawie w 1961 roku Sylwester Chęciński nakręcił film fabularny dla dzieci z Gustawem Holoubkiem w roli Wita Stwosza i Markiem Kondratem w roli chłopca Wawrzka) i "Paziowie króla Zygmunta" (1910; na jej podstawie w 1989 roku Grzegorz Warchoł nakręcił serial fabularny dla dzieci).

Kto to jest Radczyni z "Wesela"?

Radczyni jest krewną Pana Młodego. Krytycznie odnosi się do jego małżeństwa z chłopką. Nie ma pojęcia o życiu na wsi, co wychodzi na jaw podczas rozmowy z Kliminą. Nie jest też ciekawa chłopów, nie widzi szansy na zjednoczenie polskiego społeczeństwa.

Dnia 26 maja 1900 roku zanotowała:

Spotykam dzisiaj w Rynku profesorową Pareńską i mówię jej tak: Może i nie znam się na malarstwie, może mam wprost zły gust, ale jak można do Sukiennic, pod jeden dach z Matejką, Siemiradzkim, Wyczółkowskim, że tych tylko wymienię - pchać niewydarzone malowidła tego Wyspiańskiego. A wiem, proszę mi nie zaprzeczać, bo wiem, że to na pewno pani robota. Bardzo nieładna robota, bo ten Wyspiański, żeby na głowie stawał, nigdy nie namaluje ani Grunwaldu, ani Czwórki, ani wreszcie kwiatów Wyczółkowskiego. Coś tam pochłapie, pomaze, rozmaże i każe wierzyć, że to akurat kaczeńce. Ja już go znam!

A ona mi na to: Droga pani, nikt do malowania na głowie nie staje, nawet Styka i to maluje na klęczkach, ale jedynie Chrystusa, wszyscy malują stojąc - to raz. Po wtóre gdyby ten Wyspiański, jak to podkreśliła, ten Wyspiański, odmalował Grunwald, Czwórkę czy Kaczeńce, wobec twórców tych arcydzieł popełniłby przynajmniej grubą nieprzyzwoitość. Wreszcie Wyspiański genialny artysta tworzy według własnych wizji...